

TENDINȚE EUROPENE ÎN ASIGURAREA CALITĂȚII CULTURII ȘI EDUCAȚIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA

Mariana ȚIBULAC

Catedra Istoria Românilor și Antropologie

The Council of Ministers of the Council of Europe proclaimed 2005 “European Year of Citizenship through Education”. The Council of Europe wished to highlight how crucial education is to the development of citizenship and the quality of participation in cultural and public life, notably of the young generation.

The present study makes a thorough analysis of the cultural - academic relations between Moldova and Romania in the years following the fall of communism in Eastern Europe. Education is a formidable instrument for co-operation with European neighbours. The European Cultural Convention offers to neighbouring countries a framework for partnership based on common principles, as well as knowledge, experience and practical instruments for managing educational diversity.

Politica educațională a Uniunii Europene are ca obiectiv creșterea competitivității sistemelor educative ale tuturor statelor-membre. Actualmente, reforma educațională se fundamentează pe „valorile europene”. Convenția culturală europeană definește cadrul activităților Consiliului Europei în materie de educație, cultură, patrimoniu, sport și tineret, atât pentru România, cât și pentru Republica Moldova.

Republica Moldova a aderat la Convenția culturală europeană la 24 mai 1994 [1]. Programele Consiliului Europei în materie de educație și de cultură sunt administrate de Consiliul pentru cooperare culturală (CDCC), ajutat în această misiune de patru comitete specializate însărcinate cu învățământul, învățământul superior și cercetarea, cultura și, respectiv, cu patrimoniul cultural. Studiile dedicate dimensiunii culturale și spirituale a Europei au arătat că integrarea economică nu este suficientă pentru a asigura coeziunea politică și culturală [1].

Lipsa contactelor care s-a agravat în ultimul deceniu, în ambele teritorii, mai mult în Republica Moldova, s-a simțit intens atât în cultură, cât și în educație. Dacă aceste state înfrățite nu au avut acces în deceniul amintit (numit cel al dictaturii române), la cultură, civilizație, învățământ european, nimic din ceea ce s-a creat nu a fost cunoscut dincolo de granițele acestora, și acum au enorm de recuperat. Marea lor șansă în acest plan a fost existența câtorva nume care au intrat în patrimoniul cultural, educațional, universal, constituind așadar premise favorabile acțiunilor de promovare a educației românești, printr-o strategie adecvată și o solidaritate instituțională.

Educația pentru drepturile omului și calitatea de cetățean activ și responsabil sunt de o însemnătate crucială pentru dezvoltarea democrațiilor pluraliste europene. Consiliul Europei a întreprins realizarea unei serii de programe speciale pentru a ajuta Republica Moldova, precum și țările în tranziție democratică, să dezvolte noi programe de studii și învățământ privind aceste subiecte esențiale. Un număr important de factori decizionali și de educatori au urmat o pregătire în acest sens în noile democrații. Acest proiect definește modul în care școlile secundare trebuie să-i pregătească pe tineri pentru studii, calificare, muncă, mobilitate, timp liber și pentru viața de toate zilele.

În acest sens a fost publicat un „Ghid al învățământului secundar în Europa” constituit din monografiile descriind situația fiecărei țări europene [1].

Introducerea dimensiunii europene în programele de învățământ a fost ilustrată de o serie de publicații care dau exemple de inițiative concrete; de altfel, a fost elaborat material pedagogic privind diverse teme europene. În sfârșit, a fost înființată o rețea de agenții naționale cu misiunea de a promova legăturile și schimburile de experiență școlară. Acest proiect a intrat în faza de difuzare a concluziilor sale prin intermediul seminariilor naționale și regionale. Această activitate subliniază rolul de forum european privilegiat pe care îl are Consiliul Europei în privința problemelor din domeniul politicilor educaționale abordate din perspectiva securității democratice și a coeziunii sociale.

Activitatea dată are scopul de a contribui la reglementarea problemelor de actualitate, și îndeosebi să evidențieze tendințele, orientările și alternativele politicilor educaționale din statele-membre, să faciliteze la scară europeană dialogul dintre partenerii implicați (factori decizionali, personal educativ, părinți, ONG-uri), printr-un schimb de informații și prin difuzarea noilor idei și a exemplelor pozitive. Direcțiile ce sunt urmărite în rapoartele publicate cuprind următoarele probleme: violența în școală, provocările predării științelor, noile tehnologii și școala, egalitatea în școală, strategii ale reformelor educaționale.

Noul concept de calitate a educației, centrat pe client și evolutiv, are, în mod evident, o profundă și semnificativă încărcătură culturală. Un anumit nivel sau grad de excelență, cât de „bună” este o școală sau educația, nu se pot defini în sine, ci în funcție de valorile promovate, de tradițiile și de situația concretă din fiecare societate. Mai mult decât atât, definiția calității depinde și de politicile și strategiile de reformă: o școală „bună” este cea care funcționează și, mai ales, care se dezvoltă în direcțiile preconizate prin respectivele curriculum-uri.

Prin urmare, documentele europene oficiale menționează explicit legătura dintre modul de concepere a „calității educației” și valorile asupra cărora partenerii vecini pun preț. Un viitor sistem european de asigurare a calității va trebui să fie fundamentat pe valori comune dintre care să derive criteriile, standarde și indicatori comuni. Inițiative în acest sens există de circa un deceniu, dar rezultatele concrete au apărut abia în ultima perioadă, mai ales în urma demarării Procesului Bologna. În anul 2000 a apărut documentul european „Recomandarea Parlamentului și Consiliului privind cooperarea europeană în evaluarea calității educației școlare” [4], care recomandă ca statele-membre ale Uniunii Europene să sprijine îmbunătățirea calității educației școlare prin:

- Sprijinirea și, acolo unde este cazul, stabilirea unor sisteme transparente cu obiective de calitate.
- Încurajarea autoevaluării ca metodă de învățare și dezvoltare instituțională, ca parte a unui sistem echilibrat care îmbină autoevaluarea cu evaluarea externă. Clarificarea scopurilor și condițiilor pentru autoevaluare la nivelul unităților școlare și asigurarea compatibilității modului de abordare a autoevaluării cu restul cadrului legislativ.
- Sprijinirea și dezvoltarea sistemelor de evaluare, monitorizarea, oferirea de sprijin metodologic și încurajarea autoevaluării, oferirea unei imagini independente a instituției de învățământ, asigurând, totodată, permanența procesului de dezvoltare și optimizare.
- Asigurarea asumării responsabilității comune pentru dezvoltarea și optimizarea instituțională.
- Sprijinirea formării manageriale și în domeniul autoevaluării cu scopul diseminării eficiente a exemplelor de bună practică și a noilor instrumente de autoevaluare.
- Formarea rețelelor de sprijin reciproc și dezvoltarea evaluării externe.
- Încurajarea cooperării dintre autoritățile responsabile pentru calitate în educația școlară și promovarea rețelelor europene.

Cooperarea inițiată va acoperi următoarele arii:

- a) schimbul de informații și experiențe;
- b) dezvoltarea unor sisteme de date în vederea comparării punctelor tari, a slăbiciunilor și a bunelor practici;
- c) promovarea contractelor internaționale dintre experți.

În același document pot fi identificate toate direcțiile care prefigurează cadrul comun european al asigurării calității educației: învățarea permanentă, individuală și organizațională, cooperarea internațională, implicarea tuturor actorilor educaționali în definirea și asigurarea calității, promovarea responsabilității etc.

Aceste direcții vor trebui luate în vedere în procesul constituirii sistemelor naționale de management educațional. Alinierea dată este necesară, pe de o parte, pentru a asigura o integrare reală și funcțională, din punct de vedere educațional, a României și a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și, pe de altă parte, pentru ca inițiativele românești din acest domeniu să fie susținute atât teoretic, cât și metodologic. Numai o astfel de fundamentare va putea garanta coerența, consistența și continuitatea reformei educaționale, dincolo de ambițiile politice sau personale.

La nivelul activității de educație, dezvoltarea constituie funcția centrală, de maximă generalitate, care are un caracter obiectiv. Realizarea sa într-o anumită direcție, pozitivă, angajată într-un context determinat, în special în cadrul instruirii școlare, depinde de calitatea obiectivelor propuse.

Lumea contemporană este într-o continuă căutare și transformare, căutare continuă pentru a găsi soluții în sporirea calității vieții fiecăruia și a tuturor. Viitorul educației trebuie căutat în necesitatea oricărei societăți de a-și crea un ideal de personalitate care să asigure progresul social, cultural și economic. Educația a fost dintotdeauna unul dintre elementele principale ale menținerii unei culturi și de dezvoltare socială.

În prezent, educația este considerată unul dintre pilonii esențiali ai edificării unei societăți dezvoltate bazate pe cunoaștere. Deși formele și modalitățile de cunoaștere s-au diversificat foarte mult, educația rămâne una dintre căile esențiale.

În contextul societăților bazate pe cunoaștere, sistemul educațional redobândește un rol central, iar educatorul, profesorul, redevine unul dintre principalii actori social-culturali.

Una din preocupările constante ale instituțiilor de învățământ superior, situate în aria spațiului românesc, (subliniem aici preocupările Universității "Valahia" din Târgoviște, alături de cele din Iași, București și Chișinău), în contextul integrării europene și alinierii la standardele educaționale propuse, o reprezintă întărirea și diversificarea cooperării internaționale [5].

Sprijinirea inițiativelor, programelor și mai ales colaborarea instituțiilor și a creatorilor de cultură contribuie mult la prezentarea convingătoare și eficace a valorilor educaționale românești peste hotare. Pentru a desfășura o activitate viabilă în acest sens, s-au creat Departamente pentru Relații Internaționale, a căror misiune de bază constă în inițierea, derularea și finalizarea proiectelor interuniversitare europene, cu sprijin integral sau parțial din partea comunității europene. Începând cu anul 1998, Universitățile au fost acelea care au deschis calea colaborărilor în parteneriat la proiectele europene, prin implicarea lor în diverse programe, precum ar fi: TEMPUS, SOCRATES, ERASMUS, Leonardo DA VINCI, George SOROS etc. În ceea ce privește colaborarea științifică a instituțiilor universitare, putem menționa apartenența lor la rețeaua Institutului de Cercetări pentru Dezvoltare Internațională și Agenția Internațională a Francofoniei [6].

Pe lângă toate acestea, instituțiile de învățământ sunt semnatarele unor acorduri de colaborare științifică între ele, depunând eforturi maxime pentru a face ca fiecare instituție individuală să devină una de prim rang, competitivă atât pe plan național, cât și european, o garanție a calității pentru tânăra generație.

La moment este apreciată drept reală și valabilă ideea că aspectele cultural-educaționale reprezintă resursa de dezvoltare a tineretului studios, factorul de coeziune fiind foarte important. Mesajul tuturor instituțiilor culturale este unul pacifist, de progres și de armonie prin cultură și educație, de întărire a identității prin absorbția valorilor de comunitate, de cultivare și promovare a propriilor tradiții și valori care nu vor înceta să îmbogățească zestrea spirituală a patrimoniului cultural-educațional [1].

Diversele activități desfășurate în cadrul instituțiilor educaționale, mai ales referindu-ne la orele de istorie, acestea accentuează dimensiunea civică a integrării elevului/ studentului în societate, sunt un instrument eficace în domeniul educației pentru drepturile omului, dezvoltă gândirea critică față de informația și imaginea percepută. Putem menționa deci că calitatea învățământului este înțeleasă în multe feluri, în funcție de gradul de pregătire și de interese pe care le au cei care au misiunea asigurării ei.

În ceea ce privește analiza procesului de colaborare dintre cele două state frățești, în acest domeniu, a fost nevoie ca ambele părți să depună mari eforturi atât culturale, cât și diplomatice și politice întru estomparea divergențelor și promovarea unui dialog constant, care să stipuleze relațiile reciproce [8].

Practica istorică a demonstrat că Republica Moldova poate să se dezvolte și să avanseze în toate domeniile vieții numai în cadrul colaborării fructuoase cu România. Actualmente este necesară dezvoltarea relațiilor diplomatice dintre cele două state românești, întemeiate pe valorile comunității de limbă, de neam și de istorie, pe respect și asistență reciprocă în domeniul politic, economic, în scopul integrării cultural-educaționale [9]. Trebuie recunoscut faptul că tendința acestor țări în domeniul educațional, cât și cel cultural este de a veni spre Europa cu ceea ce este clasic și actual [10], accentuând lucrurile pe contemporaneitate, pe diferența și pe unitatea existentă între educația Europei și educația promovată atât în România, cât și în Republica Moldova.

Referințe:

1. Buletinul Biroului de informare al Consiliului Europei în Moldova. - 2005. - Chișinău. - Nr.1. - P.3.
2. Iosifescu Șerban. Tendințe europene în asigurarea calității educației // Tribuna învățământului. - 2006. - București. - Nr.869. - P.11.
3. Buletinul Biroului de informare al Consiliului Europei în Moldova. - 2002. - Chișinău. - Nr.3-4. - P.5.
4. Iosifescu Șerban. Op. cit., p.11.
5. Ion Cucui. Participarea Universității „Valahia” din Târgoviște la proiectele inter-universitare europene // Diversitate și identitate culturală în Europa / Coordonator Petre Gheorghe Bîrlea. - Tîrgoviște: Editura Biblioteca, 2004, p.9.
6. Ibidem, p.12.
7. Arghir Viorica. Regiuni, culturi și dezvoltare economică sustenabilă: contribuția etnologiei europene // Diversitate și identitate culturală în Europa, p.20.
8. Solomon Constantin. Colaborarea Republicii Moldova cu România (1990-2006) // Destin Românesc. - 2001. - Chișinău; București. - Nr.4. - P.126.
9. Ibidem, p.126.
10. Batali Luminița. E deosebit de important să facem cunoscută creația contemporană / Interviu cu Președintele României, Traian Băsescu // Observator Cultural, nr.73 (330), 20-26 iulie 2006, p.20.

Prezentat la 28.09.2007